

“БОДЬ АР”ХХК

БОУАӨЯ-ны БОУАХ-т

Архангай аймаг, Эрдэнэбулган сум
1-р баг, Цагаан даваа 39а-17,
Утас: 99742200
Цахим хаяг: bodiar.llc@gmail.com

№ 2026.08.26. 06/24.

Тайлбар хүргүүлэх тухай:

1. Манай “Бодь Ар” ХХК нь Архангай аймгийн Булган сумын нутагт MV-65000022 /MV-65000039/ тоот түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрлийн дугаартай “Авхайн булаг” нэртэй Элс хайрганы ордыг ил аргаар ашиглах төслийг хэргэжүүлдэг. Тус төслийн 2026 онд хэрэгжүүлэх БОМТ-г батлуулахтай холбоотой дараах тайлбаруудыг хүргүүлж байна.Үүнд:
2. Манай төслийн ТЭЗҮ-д /2022онд батлагдсан/ “Авхайн булаг” нэртэй элс хайрганы ордын нөөцийг бүрэн хүчин чадлаар ажилласан нөхцөлд 5н жилийн хугацаанд олборлож дуусхаар төлөвлөсөн байдаг. Мөн уурхайн хаалт нөхөн сэргээлтийн ажлыг ордыг бүрэн хэмжээнд ашиглаж дууссаны дараа буюу төслийн бдахь жилд гүйцэтгэхээр төлөвлөсөн байдаг. Иймд энэхүү ТЭЗҮ-д үндэслэн төслийн БОННУ-нд /2023 онд батлагдсан/ Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хугацааг нийт төслийн хугацаа буюу 6 жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэхээр боловсруулж төлөвлөсөн байна. Иймд уг 2 баримт бичигт үндэслэн төслийн сүүлийн жилийг 6 дахь жил буюу 2028 он байна гэж тооцсон байна.
3. 2026 он нь манай төслийн хувьд ашиглалтын 4 дэх жил бөгөөд батлагдсан ТЭЗҮ болон БОННУ-нд нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөөгүй. Иймд тухайн жилийн Байгаль орчин менежментийн төлөвлөгөөнд нөхөн сэргээлтийн ажлыг тусгаагүй болно.

ХҮНДЭТГЭСЭН:

ЗАХИРАЛ:

Т.АПТАНГЭРЭЛ

	ТАЙЛАНГИЙН	АГУУЛГА
	Оршил	3
Бүлэг 1.	Төслийн товч танилцуулга.....	4
	Төлөвлөгөөний нэр.....	
	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн танилцуулга.....	4
	Төслийн байршил	4
	Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл.....	5
	Ашиглалтын системийн сонголт	5
	Ил уурхайн эцсийн хүрээ хязгаар, үйлдвэрлэлийн нөөц.....	6
	Ил уурхайн эцсийн хүрээ хязгаар, ашиглалтын нөөц.....	6
	Төслийн хүчин чадал	6
	Дэд бүтэц.....	6
	Уулын ажлын төлөвлөлт.....	6
Бүлэг 2.	Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн танилцуулга	7
	- Физик газарзүй, газар нутгийн онцлог.....	7
	- Газарзүйн байрлал.....	7
	- Уур амьсгал, агаарын чанар.	7
	- Усан орчин	7
	- Хөрсөн бүрхэвч.....	7
	- Ургамалын нөмрөг	7
	- Амьтан.....	7
	- Түүх соёлын дурсгалт газрууд.	7
Бүлэг 3.	Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	8
	- Газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.	8
	- Хогийн цэгээс үүсч болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	8
	- Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.	8
	- Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.	8
	- Хөрсөн бүрхэвчид үлүүлэх сөрөг нөлөөлөл.....	8
	- Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл.	8
	- Амтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.	8
	- Түүх соёлын дурсгалт зүйлст үзүүлэх нөлөөлөл.	8
Бүлэг 4.	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	9
	- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, гол зорилт.....	9
	- БОМТ боловсруулах, хэрэгжүүлэх үндэслэл.	9

- БОМТ-ний бүрдэл хэсэг, агуулга.....	9
- Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө.....	9
- Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр	10
- БОМТ-ний бүтэц.....	10
Бүлэг 5. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	11
5.1 Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.	11
- Агаарын чанар.....	11
- Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц	11
5.2 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.	12
5.3 ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.	12
5.4 ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	13
5.5 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	14
5.6 ТЭРБУМ МОД ТӨСЛИЙН ХҮРЭЭНД	15
Бүлэг 6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	16
6.1 Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.....	16
6.2 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	18
ДҮГНЭЛТ	19
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ.....	20

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт №1	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл.....	4
Хүснэгт №2	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн эргэлтийн цэгүүдийн солбилцол.....	4
Хүснэгт №3	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	11
Хүснэгт №4	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	12
Хүснэгт №5	Осол, эрсдэлийн менежмент төлөвлөгөө	12
Хүснэгт №6	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	13
Хүснэгт № 7	Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөө	14
Хүснэгт № 8	Мод тарьж ургуулах	14
Хүснэгт № 9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	16
Хүснэгт №10	БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь.	17

ОРШИЛ

“Бодь-Ар” ХХК-ийн элс хайрганы холимогийн ордыг ил аргаар ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримталсан бөгөөд БОМТ-нд багтах нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох зэрэг арга хэмжээний төлөвлөгөө зэрэг ажлууд хийгдэхгүй болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилансэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах, тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, БОМТ-ий хэрэгжилтийнталаар оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан.

Байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах болон байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө юм. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээ, шаардагдах хөрөнгө зардал, дагаж мөрдөх дүрэм журам, стандартуудыг нэгтгэн үзүүлсэн. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээнүүдийн товч тодорхойлолт бөгөөд жил бүрийн байгаль орчны биелэлтийг хянан үзэж, батлуулж байх шаардлагатай.

“Авхайн булаг” элс-хайрганы холимог орд нь тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил бүрийн 11-р сарын 01-ний дотор төсөл хэрэгжүүлж байгаа аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газарт хүргүүлж байх шаардлагатай.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт нь 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт 5,855 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөж тухайн ажлуудын хэмжээ, гарах үр дүн, хариуцах эзэн, баримталж ажиллах арга зүй, стандарт, холбогдох хууль тогтоомжийг тусгаж, зардлын задаргааг тусгав.

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төлөвлөгөөний нэр:

Архангай аймгийн Булган сумын нутагт орших 128.25 га талбайг хамарсан “Авхайн булаг” элс-хайрганы ордыг ашиглах төслийн 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө.

1.2 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн танилцуулга: “БОДЬ-АР” ХХК

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

№	Үзүүлэлтүүд	
1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Бодь Ар” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	9011581063
3	Уурхайн нэр	Авхайн булаг элс-хайрганы орд
4	Ордын нэр	Авхайн булаг элс-хайрганы холимог орд
5	Ордын байршил	Аймаг/ Хот
6		Сум/Дүүрэг/
7	Ашигт малтмалын төрөл	Элс, хайрга
8	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-65000039
9	Ашиглалт эхэлсэн огноо	2023
10	Компанийн хаяг	Аймаг/Хот
11		Сум/Дүүрэг
12		Баг/Хороо
13		Гудамж/Байр
14		Шуудангийн хайрцаг
15		Утас
16		Факс
17		Гар утас
18		Цахим шуудан
19	Захирлын хаяг	Цахим хуудас
20		Нэр
21		Гар утас
22		Факс
23		Цахим шуудан

1.3 Төслийн байршил:

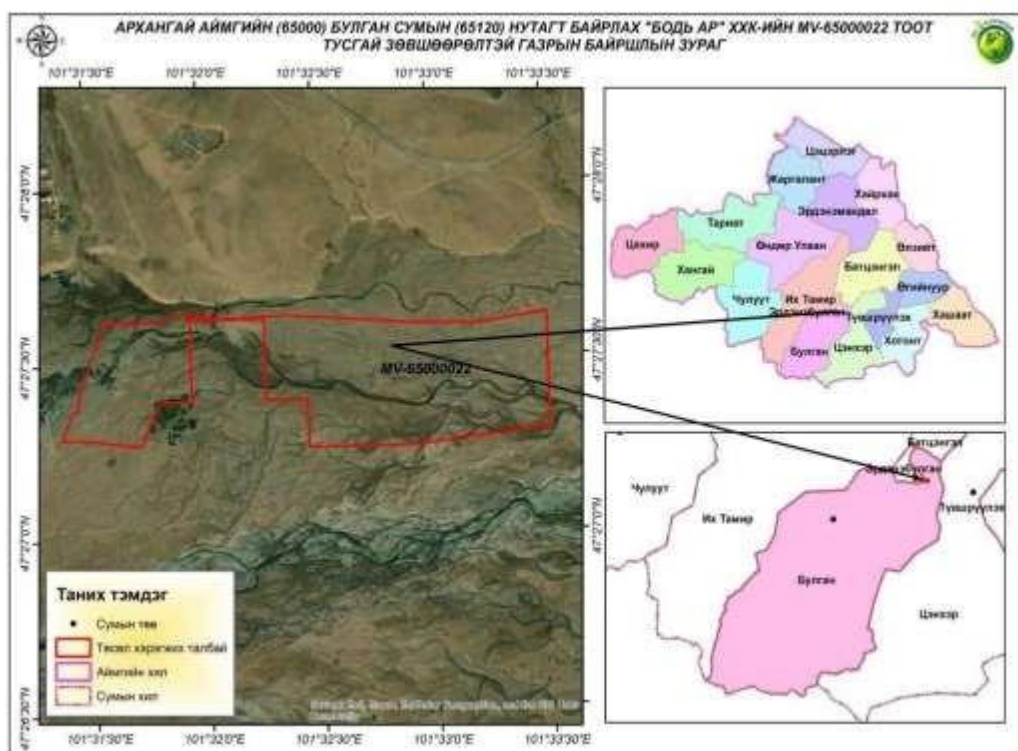
“Авхайн булаг” элс хайрганы орд нь Архангай аймгийн Булган сумын нутагт харьяалагдах бөгөөд Улаанбаатар хотоос 480км, Архангай аймгийн төвөөс зүүн урагш 7км, Булган сумаас зүүн хойш 36км зайд байрладаг.

- Засаг захиргаа: Архангай аймаг, Булган сум, Баянбулаг баг
- Ордын нэр: “Авхайн булаг”
- Ашигт малтмалын үндсэн төрөл: Элс хайрганы холимог
- Трапацийн номенклатур: L-47-24
- Талбайн нийт хэмжээ: 128.25га

Хүснэгт 2. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн эргэлтийн цэгүүдийн солбилцол

Д/д	Уртраг			Өргөрөг		
	град	мин	сек	град	мин	сек
1	101	31	34.43	47	27	37.41
2	101	31	26.9	47	27	25.04
3	101	31	26.76	47	27	22.15
4	101	31	25.17	47	27	22.19
5	101	31	22.24	47	27	17.37

Д/д	Уртраг			Өргөрөг		
	град	мин	сек	град	мин	сек
6	101	31	26.22	47	27	17.37
7	101	31	43.15	47	27	16
8	101	31	48.14	47	27	23.39
9	101	31	56.56	47	27	23.39
10	101	31	56.56	47	27	37.3
11	101	32	16.18	47	27	37.3
12	101	32	16.18	47	27	23.39
13	101	32	27.02	47	27	23.39
14	101	32	27.02	47	27	15.15
15	101	32	55.28	47	27	14.99
16	101	33	30.36	47	27	17.54
17	101	33	30.36	47	27	37.18
18	101	33	11.29	47	27	35.5
19	101	32	54.89	47	27	35.98
20	101	32	22.13	47	27	37.76
21	101	32	4.1	47	27	37.44
22	101	31	54.52	47	27	38.36
23	101	31	47.45	47	27	37.06
24	101	31	34.43	47	27	37.41

Зураг 1. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн байр зүйн зураг

1.4 Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл

Архангай аймгийн Булган сумын нутагт орших “Авхайн булаг” нэртэй 128.28 га талбай бүхий ашигт малтмалын MV-65000039 дугаартай ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг 2022 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдөр “Бодь-Ар” ХХК-д 15 жилийн хугацаагаар олгосон байна.

1.5 Ашиглалтын системийн сонголт

Ордыг ил аргаар, авто тээвэртэй гадаад овоолготой ашиглалтын системээр ашиглана.

1.6 Ил уурхайн эцсийн хүрээ хязгаар, үйлдвэрлэлийн нөөц

Уурхайн хил хязгаар дахь элс-хайрганы холимгийн давхарга нь хэвтээ уналтай, давхаргын зузаан ордын дунджаар 3.4 м байна. Үйлдвэрлэлийн нөөцийг тооцоолохдоо элс-хайрганы ул, тааз, хажуугаас бохирдох болон хаягдахаас гадна тээвэрлэлтээс хаягдана гэж тооцсон байна.

Элс-хайрганы холимгийг олборлох уулын ажилд “Бодь-Ар” компанид байгаа экскаватор болон автосамосвалуудыг ашиглах бөгөөд нөөц тогтоогдсон блокуудын дунджаар ашигт давхаргын зузаан 3.4 м гүнд уулын ажлыг явуулахаар тооцооллоо. Ашиглалтын нөөцийг тусгай зөвшөөрлийн талбайн хилээр хязгаарлагдсан ил уурхайн хүрээгээр олборлоход уурхай нь 610 м урт, 270 м өргөн, 17.1 га талбайг эзлэх ба уурхай нь зүүн хойноос баруун урд зүгт чиглэлтэй сунаж тогтсон давхаргын суналын дагуу байрлана.

1.7 Ил уурхайн эцсийн хүрээ хязгаар, ашиглалтын нөөц:

Дэнж элс-хайрганы холимгийн ордын ашиглалтын нөөцийг тооцоход бодитой В зэрэглэлийн нөөцөөс нийт 306.75 мян.м3 элс-хайрганы холимог ил уурхайн хүрээ хязгаарын дотор олборлолтонд хамаарна.

1.8 Төслийн хүчин чадал

Авхайн булаг элс-хайрганы холимгийн ордын ил уурхайн хүчин чадлыг захиалагч компанийн саналыг үндэслэн хүчин чадлыг жилд 70.0 мян.м3 элс-хайрганы холимог олборлохоор техник-эдийн засгийн үндэслэлд тусгасан ба 2023, 2024 оны эрэлт нийлүүлэлт дээр үндэслээд 2025 онд 15,0 мян3 хайрга олборлож нийлүүлэхээр төлөвлөсөн.

1.9 Дэд бүтэц

Усан хангамж: Төслийн нийт усны хэрэглээг (унд ахуйн ус, технологийн ус, зам талбайн ус, нөхөн сэргээлтийн ус, тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд суулгах суулгац усалгааны ус) Авхайн булаг болон Урд Тамирын голоос хангана.

Дулаан хангамж: “Бодь-Ар” ХХК-ийн Авхайн булаг элс-хайрганы холимгийн уурхай нь дулааны улиралд ажиллах тул дулаан хангамжийн хэрэгцээ байхгүй.

1.10 Уулын ажлын төлөвлөлт:

Уурхайн ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд нийт 12.59 мян.м3 хөрс хуулж 306.48 мян.м3 элс-хайрганы холимгийг олборлоно. Хөрс хуулалтын дундаж итгэлцүүр 0.04 м3/м3 байна.

Шимт хөрс. Шимт хөрсийг XCMG ZL-50 маркийн утгуурт ачигчаар хуулна. Шимт хөрсний овоолгыг 2 метрийн өндөртэй 30 градусын налуутайгаар үерийн ус болон салхины нөлөө бага байх газар байгуулна. Шимт хөрсийг уурхайн хүрээ хязгаарт өртөж байгаа талбайгаас 0.04 м зузаантай хуулах ба элс хайрганы холимогоос 0.1 метрийн зузаантайгаар бохирдуулж нийт 0.14 м зузаантайгаар шимт хөрсийг түрж хуулах ба эдгээр хөрс шимт хөрсний овоолгод хураагдана. Нийтдээ 12.59 мян.м3 шимт хөрс хуулж овоолно.

Ухаж ачих процесс. Уурхайн хөрс хуулалтын дундаж коэффициент 0.04 м3/м3 буюу хөрс хуулалт бага, уул техникийн хүндрэлгүй, олборлолт ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулахад хялбар орд юм. Уурхайн элс-хайрганы холимог олборлолтын ажилд XGMA951-50 утгуурт ачигч, HOWO 336 маркийн 25 тн даацтай автосамосвал зэрэг тоног төхөөрөмжийн хослол ажиллана.

Уурхайн тээвэр. Уурхайн элс-хайрганы холимог олборлолтонд ашиглах автосамосвалууд нь ил уурхайгаас олборлох элс-хайрганы холимгийг уурхайн гол замаар тээвэрлэж элс-хайрганы холимог бутлан ангилах хэсгийн түр овоолго хүртэл тээвэрлэн хураана. Элс-хайрганы холимог тээвэрт HOWO 336 маркийн 25 тн даацтай автосамосвалууд ашиглана. Ил уурхайгаас олборлох элс-хайрганы холимгийг бутлан ангилах хэсгийн түр овоолго хүртэл тээвэрлэн хураах бөгөөд уурхайгаас 0.4 км-ын зайд байрлана. Автозамын техникийн нөхцөл нь замын норм дүрмийн дагуу хоёр урсгалтай, замын зорчих хэсгийн өргөн 7 м байна.

Элс-хайрганы холимгийн түр овоолго. Ил уурхайгаас олборлосон элс-хайрганы холимгийг бутлан ангилах хэсэг рүү тээвэрлэх ба хажуу талд байрлах овоолго (түр овоолго)-д хураана. Автосамосвалаар тээвэрлэж овоолсон элс-хайрганы холимгийн түр овоолгоос XCMG ZL-50 маркийн 3 м3 утгуурын багтаамжтай утгуурт ачигчаар зөөн бутлуурыг элс-хайрганы холимгоор хангана.

Уурхайн нээлт. Ордын уул техникийн нөхцөл нь тэгш газар бөгөөд тус уурхай нь хөрс хуулалт маш бага, цаашид хөрс хуулалт жигд тогтвортой байхаар ТЭЗҮ-д хийсэн байна.

Хүний нөөц, ажлын горим: Уурхай нь 4дүгээр сарас эхлэн 10 дугаар сарыг дуустал ажиллах бөгөөд 1 ээлжээр өдрийн 10 н цаг байна.

БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БҮЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Физик газарзүй, газар нутгийн онцлог: Хангайн ууларханг мужийн төв хэсэгт оршдог. Хангайн нурууны салбар уулс, ойт хээр, тал хээрийн бүсээс бүрддэг. Далайн төвшнөөс дээш 2414м өндөрт өргөгдсөн, хамгийн өндөр цэг нь Харлагтайн сарьдаг 3539м, хамгийн нам доор газар нь Орхон - Тамирын бэлчир 1290м. Нутгийн баруун, баруун өмнө, өмнө хэсэгт далайн төвшинөөс дээш 2400-3500м өндөрт өргөгдсөн Хангайн нуруу болон түүний салбар уулс, баруун хойд хэсэгт 3000 гаруй м-ийн өндөр Тарвагтайн нуруу орших бөгөөд зүүн, зүүн хойд, зүүн өмнө талаараа далайн төвшинөөс дээш 1000-1500 м-ийн өндөртэй уулс, голын хөндий эзэлсэн тал хээртэй.

Газарзүйн байрлал: “Авхайн булаг” элс хайрганы орд нь Архангай аймгийн Булган сумын нутагт харьяалагдах бөгөөд Улаанбаатар хотоос 480км, Архангай аймгийн төвөөс зүүн урагш 7км, Булган сумаас зүүн хойш 36км зайд байрладаг.

Уур амьсгал, агаарын чанар: Архангай аймгийн Булган сум нь уур амьсгалын мужлалтын хувьд чийглэгдүү хүйтэвтэр зунтай, хахир өвөлтэй мужид хамаардаг. Агаарын дундаж температур -0,7С орчим байх бөгөөд 1-р сараас дундаж температур -19С, 7-р сарын дундаж температур +15С байна. Жилд дундажаар 300-350мм хур тундас унах ба үүний 60% болон түүнээс дээш хувь нь зуны улиралд унана. Тогтвортой цасан бүрхүүл 11-р сараас эхлэн тогтох бөгөөд дундажаар 120 орчим өдөр үргэлжилнэ. Цасны дундаж зузаан нь 20-25см байх боловч хунгарласан газартаа 40 орчим см хүрнэ. Салхитай өдрийн тоо жилд 20 хоногоос бага бөгөөд салхины чиглэл ихэвчлэн баруун хойноос 2,6-3,5м/с байна.

Усан орчин: Архангай аймгийн Булган сумын нутаг нь Хойд мөсөн далайн ай савд багтана. Төсөл хэрэгжих талбай нь Орхон голын сав газарт хамаарна. Орхон гол нь Сэлэнгэ мөрний хамгийн том цутгал бөгөөд Хангайн нурууны салбар уулс Суварга хайрхан уулын өвөр бэлээс эх авсан Их тээл гол, түүний цутгал гол болох Өлт голыг Орхон голын эх гэж үздэг. Гол нь эхэн хэсэгтээ уулархаг, доошлох тусам дов толгод зонхилсон дунд зэргийн уулархаг гадаргаар, цаашлаад тал хээр, уулсын хөндийгөөр урсана. Хөндийдөө хүрмэн чулуун гүн хавцалтай, адагтаа гол өргөсөж олон салаа болдог.

Тус голын сав газрын хамгийн өндөр цэг нь 3539,9м өргөгдсөн Ангархай уулын оргил байхад хамгийн нам цэг нь Орхон гол Сэлэнгэ мөрөнд цутгах хэсэгтээ 601,1м байна.

Орхон голын сав газар нь Хангай-Хэнтийн уулархаг их мужийн Хангайн мужид багтаж байгаа ба голын эхэн хэсэг нь Хангайн гол нурууны тойрогт, дунд ба адаг хэсэг нь Сэлэнгэ, Орхоны сав газрын дундаж өндөр уулсын тойрогт хамрагдаж байна.

Хөрсөн бүрхэвч: Монгол орны газарзүйн байршлын хувьд Дорнод Сибирийн цэвдэгт тайгаас Төв Азийн хуурай цөлд шилжих завсрын нутгийг эзлэх тул байгалийн нөхцөлийн ялгаа маш эрс тэс, нөгөө талаар гадаргын төрх байдал жигд биш өндөр нам, уул нуруу, хотос хонхор, ухаа гүвээ, хяр толгод, хөндий хоолой, нүд алдам тал газар хосолсон учраас хөрсөн бүрхэвчийн бүтэц, бүрэлдэхүүн ихээхэн ярвигтай, олон янзын өвөрмөц маягийн хөрс үүсгэж, хөгжих нөхцөл бүрджээ.

Ургамалын нөмрөг: Архангай аймгийн Булган сумын нутагт орших “Авхайн булаг” элс хайрганы орд нь экосистемийн хувьд Ойт хээрийн экосистемд багтана. Тус талбай нь Монгол орны ургамал газарзүйн мужлалтаар Евро-Азийн шилмүүст ой, нуга хээрийн их мужийн чийглэг хэв шинжийгн Төв хангайн умард өндөр уулын мужид хамаарна. Монгол орны төв хэсэг болох Хангайн уулархаг бүс нутгаас ба баруун хойноос зүүн урагш чиглэсэн, уртаараа 600 орчим км, хойш Хөвсгөл нуур хүртэлх өргөн уудам нутгийг хамаарна.

Амьтан: Хангайн тойрогт өндөр уул, ойт хээр, хээрийн бүсийн амьтад тохиолдох тул зүйлийн бүрдлийн хувьд баялаг юм. Баавгай, зэрлэг гахай, бор гөрөөс, буга, аргаль, янгир, ирвэс, чоно, үнэг, хярс, мануул, дорго, шилүүс, туулай, чандага, тарвага, цагаан болон хар сүүлт зээр гэх мэт баялаг ан амьтантай.

Түүх соёлын дурсгалт газрууд: Үйл ажиллагаа явуулах төслийн талбайд түүх соёлын дурсгалт газрууд илрээгүй болно.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Газрын гадрага, хэвлийд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Уурхайд төсөл хэрэгжих 5 н жилийн турш олборлолт, тээвэрлэлт явагдах тул талбайн ойр орчмын газрын гадаргыг тоос дарж хөрс, ургамал, орчныг бохирдуулна.

Шимт хөрсийг ХGMA951-50 утгуурт ачигчаар хуулна. Шимт хөрсны овоолгыг 2м өндөртэй 30градусын налуутай 2024 онд хуулж овоолсон овоолготой нийлүүлнэ. Шимт хөрсийг /C-10 /блок 0.05м зузаантай хуулах ба элс хайрганы холимогоос 0.1м зузаантайгаар бохирдуулж нийт 0,15м зузаантайгаар шимт хөрсийг түрж хуулна.

Хогийн цэгээс үүсч болзошгүй сөрөг нөлөөлөл: Хогийн цэгийг 2024 онд байгуулсан ба тус талбайн газрын гадрага бохирдох боловч төслийн хугацаа дуусахад эргэн нөхөн сэргээгдэх боломжтой.

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Замын хөдөлгөөн, хөрс хуулалт, тээвэрлэлтээс үүдэлтэй агаарын тоосжилт, дизель түлшээр ажилладаг машин механизм тоног төхөөрөмж, үйл ажиллагааны улмаас үүссэн утаа, дуу чимээ, хогхаягдлаас үүсэх үнэр зэрэг болно.

Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Уул уурхайн ашиглалтын болон боловсруулах үйл ажиллагаанд түлш, тостосолгооны материал зэрэг ашиглахаар байна. Хөрсний гүний усны үеүүдэд шатах тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн, бохир усны алдагдал, нэвчилтээс бохирдол үүсч болзошгүй учраас уурхайн зүгээс аюулгүй ажиллагааны дүрмийг сайтар баримтлан ажиллах хэрэгтэй.

Хөрсөн бүрхэвчид үлүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Олборлолтын явцад хөрс их хэмжээгээр эвдрэх, үүний улмаас хөрсний морфологи болон физик шинж чанар алдагдаж хөрсний үржил шим буурах, ойр орчмын талбайн хөрс доройтолд өртөнө. Үржил шимт хөрс болон тус ордоос эрүүл талбай хөрсний овоолгод дарагдах, харсний гадрага дээр нарийн ширхэгт тоосны хучаас үе үүснэ. Машин техникийн олон салаа зам үүсч талбайн ургамалыг сүйтгэж, хөрсийг халцалж, газрыг элэгдэл эвдрэлд оруулан, тоос шороо ихээр дэгдэж агаар, орчны хөрс ургамлыг бохирдуулна. Хүнд даацын машин механизм, түүний тээвэрлэлт, засвар үйлчилгээний улмаас шатах тослох материал, нефтийн, бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж хөрс бохирдуулна.

Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл: Ил уурхайн талбайд байсан ургамал устана. Уурхайд олон янзын зориулалтаар машин техник ашиглаж, тэдгээрээс үүдэн олон салаа зам үүс бий болох магадлалтай. Олон салаа зам үүссэнтэй холбоотойгоор газрын гадрагад шороо тоос үүсч, улмаар салхи шуурганд хийсэн ойр орчмын ургамал бүрхэвч, үйлдвэрийн тоос шороонд дарагдаж болзошгүй. Үйлдвэрлэл явуулж буй талбай төслийн хугацаанд талхлагдаж бүрэн өөрчлөлтөнд орно.

Амтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл: Олборлолт хийх, хөрс хуулах, овоолго хийх, барилга байгууламж барих, машин техник хэрэгсэл явах зам тавих зэрэг үйл ажиллагаанд өртөх талбайн амтны аймаг, ялангуяа мэрэгчид, шавьж, мөлхөгчид устаж үгүй болно. Цаашид талбайг тэлэх тусам амтны аймагт учрах хохирол нэмэгдэх болно.

Түүх соёлын дурсгалт зүйлст үзүүлэх нөлөөлөл: “Бодь-Ар” ХХК-ийн ашиглалтын 40.65га талбайд ямар нэгэн түүх дурсгалын зүйлс илрээгүй байна. Ашиглалт явуулах талбайд түүх дурсгалын зүйлс илэрсэн тохиолдолд төсөл хэрэгжүүлэгч нь ажлаа зогсоож, энэ тухай ёум орон нутаг, цагдаад, уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагуудад нэн даруй мэдэгдэх.

БҮЛЭГ 4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, гол зорилт: Энэхүү төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хэсгээс бүрдэнэ. Байгаль орчны хэрэгжиж буй бүхий нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхэд оршино.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, нөхөн сэргээлт хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдаххөрөнгө зардлыг тусгасан.

БОМТ боловсруулах, хэрэгжүүлэх үндэслэл: Олон улсад түгээмэл хэрэглэгддэг тодорхойлолтоор Байгаль орчны менежмент гэдэг нь Аливаа байгууллагын байгаль орчны бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх ба хэрэгжилтийн явц, үр дүнг хянах удирдлагын үйл ажиллагаа бөгөөд энэ нь Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө / БОМТ /-ний дагуу байгаль орчны удирдлагынтогтолцоо /БОУТ/ - оор хэргжих учиртай, БОМТ гэдэг нь тодорхой газар нутгийн байгаль орчныг хамгаалж холбогдох хууль журмыг сахих зорилгоор хийгдэх ажил, арга хэмжээний төлөвлөгөө юм. MNS (ISO) стандартад зааснаар БОУТ гэдэг нь байгууллагын удирдлагын тогтолцооны нэг хэсэг бөгөөд тухайн байгууллагын байгаль орчны бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх болон байгаль орчинтой холбоотой асуудлыг хариуцах үүрэгтэй,

2012 онд нэмэлт өөрчлөлт орсон Байгаль орчныг хамгаалах тухай Монгол Улсын хуулийн 31-р зүйлд заасанаараливаа бохиирдлын эх үүсвэр бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага нь БОМТ-ний хэрэгжилтийг хангах, өөрийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд ялгаруулах хатуу, шингэн, хийн хаягдлыг хянах ажлыг зохион байгуулж ажлуулах дотоод хяналтын нэгжтэй байх / заалт 31.7/, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг төсөвтөө тусган хэрэгжүүлэх /заалт 31.4/, БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын50% тай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд төвлөрүүлэх /заалт 31.10,31.11/ зэрэг үүрэгтэй (МУ хууль, БОХ тухай, 2012).

БОМТ-ний бүрдэл хэсэг, агуулга: Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол Улсын хуулийн /МУ хууль, БОНБҮ-ний тухай, 2012/ 9 дүгээр зүйлд зааснаар БОМТ нь Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө /БХТ/, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр /ОХШХ/-өөс бүрдэнэ /заалт 9.5/. БХТ-нд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгана /заалт9.6/. ОХШХ-т төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацааг тодорхойлон тусгана /заалт 9.7/.

Хуульд БОМТ-ний хэрэгжилтэнд байгаль хамгаалагч, БО-ны улсын байцаагч, Үасаг дарга, төрийн захиргааны төв байгууллага, БО-ны ТББ хяналт тавина гэж заасан байна. Үүн дээр тухайн газар нутагт гарч байгаа өөрчлөлтийг хамгийн сайн мэдэх нутгийн малчид, ад иргэд болон шинжлэх ухааны үндсэлтэй үнэлгээ, дүгнэлт өгөх мэргэжлийн байгууллагын хяналт зайлшгүй байх ёстой гэж үзэн нэмж оруулсан.

Өнөөгийн байдлаар БОАЖ-ын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаалаар БОМТ-г боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу хийж гүйцэтгэж байна.

Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө:

- Төслийн гол болон болзошгүй нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ.

- Уул уурхайн төслийн хаалтын үед авч хэрэгжүүлэх гол арга хэмжээ, хамрах хүрээ
- БОМТ-г хэрэгжүүлэх хүний нөөц БО-ны удирдлагын бүтэц зохион байгуулалт
- БОМТ-ний хэрэгжилтийн явц, үр дүнг холбогдох төрийн байгууллага, олон хийтэд тайлагнах төлөвлөгөө.

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр:

- Нөлөөлөлд орж болзошгүй байгаль орчин, хүний эрүүл мэнд, нийгмийн төлөв байдлын суурь мэдээлэл ба төсөл хэрэгжсэнээр түүнд гарч болзошгүй тоон ба чанарын өөрчлөлт.
- Нөлөөллийг багасгах, арилгах, нөхөн сэргээх, хоргүйжүүлэх, саармагжуулах арга хэмжээний үр дүнг хэмжих тоон ба чанарын үзүүлэлтүүд.
- Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мөрдөн ажиллах Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, Монгол улсын хууль тогтоомж, болон хэм хэмжээний үзүүлэлтүүд.
- Хяналт-шинжилгээ хийх шаардлагатай байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнүүд, нөлөөллийг хэмжих хэмжигдэхүүн.
- Сорьч авах, хэмжилт хийх түүнд дүн шинжилгээ хийх арга, байршил, хугацаа, давтамж.

БОМТ-ний бүтэц: БОМТ-ний бүрэлдэхүүнд 5 бүлэг, 7 ерөнхий хэсэгтэй.

1. Оршил
2. Төслийн товч танилцуулга
3. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн товч танилцуулга.
4. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт
5. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ.
6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө.
7. Дүгнэлт.

Бүлэг 5. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

5.1 Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт №3 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болзошгүй Сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7

Агаарын чанар

1	Агаарын бохирдлын эх үүсвэрүүд: Ил уурхай, уурхайн зам, овоолго үүсгэх үйл ажиллагаа, хогийн цэг.	Олборлолтын үед тоосжилт ихээр үүсэхээс сэргийлж тогтмол усалгаа хийх	Тээврийн зам	төг	Дотоод зардал	Тогтмол	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, MNS 0017-2-3-16:1998 Бензин,дизель Хөдөлгүүрт MNS5014:2003
		Зам арчилгааны зардал	Тээврийн зам	төг			
		Агаарын тоосны (TSP, PM10, PM2.5) шинжилгээ хийлгэх.	Уурхайн ойр орчим	төг	90,000	Жилд 2 удаа	
		Хог хаягдалын цэг болон биезасах газар түүний ойр орчимд тогтмол ариутгал хийх.	Хог хаягдлын цэг	төг	100,000	Жилд 2 удаа	

Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц

2	Гүний усны нөөцөд нөлөөлөх эсэх, Хөрсний усыг бохирдуулахгүй байх	Усыг хэмнэлттэй ашиглах	-	-	Дотоод зардал	Үйл ажиллагааны туршид	Ус ашигласны төлбөр /2013оны 327-р тогтоол/ Усны тухай хууль Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах MNS 3342:1982
3	Хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс ургамлыг гэмтгэх			төг	120,000	Жил бүр /эвдэрсэн тохиолдолд засварлана/	Хөрс- агрохимийн үзүүлэлт хөрсний шинжилгээ MNS3310-918
4	Шатах тослох материалаар дамжин ургамал, хөрсөн бүрхэвч бохирдох	Шатаж тослох материалын хадгалалтанд хяналт тавьж ажиллах шатахуун, тос алдагдсан тохиолдолд цаг тухай бүрт саармагжуулах арга хэмжээ авах.	ШТС	төг	Дотоод зардал	Тогтмол	Шинжилгээнд дээж авах MNS3298-91. MNS3310-918
5	Ургамлын биомассд нөлөөлөх эсэх	Тоос үүсэх талбайг услах	Уурхайн зам, үйлдвэрийн орчим	төг	90,000	Тогтмол	2007оны 11-р сарын 15-ны өдрийн ургамал хамгааллын тухай,1995оны 4н сарын 11ны ургамлын тухай хууль
Нийт					400,000.0		

5.2 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн ТЭЗҮ-д тусгасны дагуу ашиглалтын хугацаанд нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй гэж, мөн уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй учир 2026 оны БОМТ-нд тус төсөлд нөхөн сэргээлтийн ажлыг төлөвлөөгүй болно.

Хүснэгт №4 Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нийт Зардал, төг	Хэрэгжих хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт
	1	2	3	4	5	6
1	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлсний үр дүнд тухайн газрын биологийн олон янз байдал хэвийн нөхцлөөс илүүтэй сайжирсан байдаг.	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ Аймгийн БОАЖГ, сум орон нутгийн саналыг авч шаардлагатай газар нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.	1га	1,000,000	2026онд	МУ-ын хууль дүрэм журмын дагуу
Нийт				1,000,000		

- Түүх соёлын өв тус төслийн талбайд илрээгүй болно.
- Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох ажил арга хэмжээ шаардлагагүй

5.3 ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №5 Осол, эрсдэлийн менежмент төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Цар хэмжээ	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	5.3
	1	2	3	4	5	6
1.	Болзошгүй аюул, осол саатал, техник технологийн шугам, галын аюул, үер ус, Хүчтэй салхи шуурга байгалийн гэнэтийн аюул үүсэх.	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төрөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах хянах	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж	Дотоод зардал	2026онд	-Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2012оны 5 сарын 17ны өдрийн MNS6010-2009 Гамшгийн холбогдолтой нэр томъёо, тодорхойлолт ерөнхий ангилал.
		Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны зохин сургалт байгуулах.	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	2026онд	
		Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэглэлээр хангах	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	2026онд	
		Ажил эхлэхийн өмнөх зааварчилгаа өгөх.	Уурхайн ажилчид	Дотоод зардал	2026онд	
		Ажилчдыг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт оруулах.	Уурхайн ажилчид	300,000.0	2026онд 1 удаа	

	Болзошгүй аюул, осол саатал, техник технологийн шугам, галын аюул, үер ус, Хүчтэй салхи шуурга байгалийн гэнэтийн аюул үүсэх.	Галын дохиолол, гал унтраах багаж хэрэгслэл тэдгээрийн бүрэн бүтэн бэлэн байдлыг хангах	Уурхайд	Дотоод зардал	2026	
Нийт				300,000		

5.4 ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт №6. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Нэгжийн зардал, улирал .төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжих хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт
	1	2	3	4	5	6	7
1	Ахуйн	Ахуйн хог хаягдлаа орон нутагтай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлнэ	Уурхайд	62,500	250,000	2026	Хог хаягдлын тухай хууль
		Хатуу хог хаягдлыг гадна орчинд алдагдахаас сэргийлэх		-	Дотоод зардал	Тогтмол	
Нийт				250,000			

5.5 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр / ОХШХ/ нь “Бодь-Ар” ХХК-иас явуулж буй үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлж байгаа төсөл нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих , шинжлэх арга, стандарт, хяналт хийх байршилдавтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэг чухал баримт бичиг юм.

Уг ордын үйл ажиллагааны явцад БОННУ-ий тайлан, БОХТ-д тусгасан болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, тухайн орчинд төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан гарсан өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор тогтмол дээжлэлт, сорьц авч байх үзүүлэлтүүд, түүний тодорхойлолт, хуваарь баримтлах стандарт, аргачлал, зардлыг тодорхойлон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгав.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай Монгол улсын хуулиудын дагуу “Бодь-Ар” ХХК нь батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмүлэгдсэн тоног төхөөрөмжөөр байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулах шаардлагатай. Тухайн жилд хийсэн хяналт шинжилгээний үр дүнгүүдийг жил бүрийн 12 дугаар сарын 1-ний дотор холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага Байгаль орчин, Ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам -д хүргүүлэн хянуулж дараа оны төлөвлөгөөг батлуулж ажиллах ёстой.

Хүснэгт № 7 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үүзүүлэлтүүд	Уурхайн гадна тал буюу 2023, 2024 онуудад авсан цэгээс	Хугацаа ба давтамж	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал,төг	Баримтлах стандарт, аргачлал
	1	2	3	4	5	6
1	Дуу чимээ	Уурхайн ойр, үйлдвэр	Жилд 2удаа	62,500	125,000	
2	Хөрсний / рН, NO ₃ , P ₂ O ₅ , NH ₂ , SO ₄ /	Уурхайн ойр, үйлдвэр	Жилд 2 удаа	90,000.0	180,00	MNS-3310:91
3	Усны химийн шинжилгээ / рН,ЕС,ТDS / шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ /CaCO ₃ /	Авхайн булгаас	Жилд 2 удаа	90,000.0	180,00	MNS 0900:1992 MNS 3935:1986 MNS 4432:1997
4	Агаарын тоосны /TS,PM ₁₀ ,PM _{2.5} / Итгэмжлэгдсэн байгууллагаар хийлгэх	Уурхайн ойр, үйлдвэр	Жилд 2 удаа	90,000.0	180,000	Агаарын бохирдлын тухай хууль MNS 4585:2007 Агаарын чанар Техникийн ерөнхий шаардлага. MNS 5061:2001 Нүүрс хүчлийн хий CO ₂ тодорхойлох эзэлхүүний арга
Нийт				665,000		

6. ТЭРБУМ МОД ТӨСЛИЙН ХҮРЭЭНД

Хүснэгт № 8 Мод тарьж ургуулах

№	Голт бор, Гүйлс, Буйлс, Хуш, Шинэс, Шар хуайс зэрэг олон төрлийн модыг Үрээр тарьж ургуулна.	220 ш	Дотоод зардал
1	Тарьсан модны арчилгаа, усалгаа	700 ш	Дотоод зардал
	Нийт		-

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2021 оны 10 дугаар сарын 04 ны өдрийн А/58 зарлигт зааснаар тэрбум мод тарих үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд “Бодь - Ар” ХХК өмнө жилүүдэд тарьсан 700ш модыг услахын зэрэгцээ нэмж 220ш модыг үрээр тарихаар төлөвлөв.

Бүлэг 6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

“Бодь Ар” ХХК-ийн Байгаль орчны асуудлыг хариуцан ажиллаж, БОХТ, БОХШХ-ийг хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн үр дүн, тайланг компаний удирдлага, байгаль орчныг хариуцсан бүх шатны төр, захиргааны байгууллагын өмнө хариуцан ажиллах үүрэг хүлээнэ.

Хүснэгт №9 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хугацаа хуваарь	Хариуцсан газар	Баримтлах стандарт ба аргачлал
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Уурхайн ажилчид	300,000	Байнга	“Бодь – Ар” ХХК	MNS 5002:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй
2	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар сургалтыг байгууллага хувь хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	3,000,000	Жил бүр	“Бодь – Ар” ХХК	
3	Байгаль орчин хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхижүүлэх уулзалт зөвлөгөөг жил бүр зохион байгуулах тэдний санал зөвлөмжийг БОХТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	Иргэд олон нийт	1,000,000	Жил бүр	“Бодь – Ар” ХХК	
4	Газрын чанарын хянан баталгааг эрх бүхий байгууллагаар хийлгэх	Элс хайрганы орд	Хийлгэсэн	5н жилд 1 удаа	“Бодь – Ар” ХХК	
Нийт дүн			4,300,000			

6.1 Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.

- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах шатанд олон нийтийн оролцоо, тэр дундаа төслийн сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй нутгийн иргэд, орон нутгийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлэх, хууль тогтоомжид заасан хүрээнд тэдэнд аль болох ойлгомжтой бөгөөд үнэн зөв, бодит мэдээллийг өгч, зөрчигдөж болзошгүй эрхээ хамгаалах санал бодлыг судлан тусгах нь энэ шатны ажлын гол зорилт юм.

Хүснэгт № 10 БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлганах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Архангай аймаг, Булган сум, Баянбулаг багийн ИНХ	Уулзалт, санал асуулга	БОМТ болон хяналт, шинжилгээний гүйцэтгэлийг тайлагнах	10-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Бодь – Ар” ХХК	Архангай аймаг, Булган сум, Баянбулаг баг.
2	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т	Тайлангийн эх хувь албан бичиг	Тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх	12 – р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Бодь – Ар” ХХК	
3	БО-ны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга, БО-ны төрийн бус байгууллага	Танилцуулж тайлагнах	Тухайн жилийн БОМТ-ий хэрэгжилтийн талаар	7-р сар	Дотоод төлөвлөлтөөр	“Бодь – Ар” ХХК	Засаг даргын тамгын газар
Нийт					0		

6.2 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт № 9 Тухайн жилийн БОМТ-ний нийт зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ		Нийт зардал, төг
1	СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ		400,000.0
2	ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ		1,000,000.0
3	ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ		300,000.0
4	ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ		250,000.0
5	ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР		665,000.0
6	УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ		4,300,000.0
7	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	Техникийн нөхөн сэргээлт	-
		Биологийн нөхөн сэргээлт	
Нийт			6,915,000

- “Бодь Ар” ХХК-ний “Авхайн булаг” элс хайрганы ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 2026 онд нийт **6,915,000** төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөв.

+

ДҮГНЭЛТ

“Бодь Ар” ХХК-ний байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахад дараах дүгнэлтэнд хүрлээ.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийнг мөрдлөг болгон цаг хугацаанд нь хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

“Авхайн булаг” элс хайрганы ордын үйл ажиллагааны явцад хөрс хамгийн ихээр элэгдэл эвдрэлд орох учир 6 дахь жилд нөхөн сэргээлт зайлшгүй хийх. Мөн төсөл хэрэгжих тухайн жилдээ Аймаг, сум орон нутаг БОАЖ-газруудтай харилцан зөвшилцөж санал болгосон газар нь дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хийх.

2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд **6,915,000** төгрөг зарцуулахаар тооцоолсноос 50%- ийг нь Байгаль орчин нөхөн сэргээх санд байршуулах зайлшгүй шаардлагатай.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээнүүдийг цаг тухай бүрт мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлсэн нөхцөлд энэхүү төслийг цааш цаашид үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх бүрэн боломжтойгоос гадна шинээр ажлын байр нэмэгдэх, орон нутагт хөрөнгө оруулалт нэмэгдэх төлөвлөгөөтэй байна.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

1. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлал “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”
2. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995 он
3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 1998 он
4. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар УБ 2010
5. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын стандартуудын эмхтгэл УБ 2010
6. “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” Сайдын тоот тушаал, 2019 он
7. Архангай аймгийн Булган сумын нутагт орших “Авхайн булаг” элс хайрганы ордыг ил аргаар ашиглах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, 2023 он
8. Архангай аймгийн Булган сумын нутагт орших “Авхайн булаг” элс хайрганы ордыг ашиглах ТЭЗҮ 2022 он
9. <http://www.legalinfo.mn>
10. Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн нутагт орших Морин уулын өмнөд хэсгийн барилгын чулууны ордын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
11. Монгол улсын засгийн газрын 2023 оны 02 сарын 08-ны өдрийн 58 дугаар тогтоолоор батлагдсан Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам”

МОНГОЛ УЛС
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

000237331

2015.12.07 / Бүртгэсэн он, сар, өдөр /

0111208194 / Хувийн хэргийн дугаар /

6026303 / Регистрийн дугаар /

Бодь ар / Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани /

Дүрэм / Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр / Шийдмэлийн нэр /

01 / Дугаар /

2015.12.04 / Он, сар, өдөр /

0141 Фермерийн аж ахуй
0150 Газар тариалан эрхлэх
1010 Мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, худалдаа
4923 Автомашингаар ачаа тээвэрлэх
46100 Төлбөр эсвэл гэрээний үндсэн дээр хийгдэх бөөний худалдаа
/ Код /

Хугацаагүй / Хувиар /

1 / Вишүүдийн тоо /

10.00 / Хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Архангай, Эрдэнэбулган, 1-р баг, Цагаан давааны 39 А-р гудамж 17 тоот, Утас1: 99742200,
Утас2: , Факс
/ Хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

АРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ХЭЛТЭС
/ Бүртгэсэн байгууллагын нэр /

УЛСЫН БҮРТГЭГЧ / Гэрчилгээ /

О.БАТХУЛГА / Гэрлийн үсэг /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2022 он 03 сар 21 өдөр

3/21/2022

Мэдээ мэдээлэл - Ventech ERP

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Төмөрбаатар овогтой Алтангэрэл-г Захираг-р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2015.12.07	Д.Пүхсэ
2	Дахин гэрчилгээ олгов.	2022.03.21	С.Болтүүлза

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу харнууцлага хүлээлгэнэ. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хүчингүй

000237331